

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 325/06-43

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Štefana Ogurčáka na neverejnom zasadnutí 14. decembra 2006 prerokoval prijatú sťažnosť spoločnosti I., a. s., B., právne zastúpenej advokátom JUDr. P. J., B., vo veci porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 6 Co 187/05-60 z 29. septembra 2005 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Bratislave rozsudkom č. k. 6 Co 187/05-60 z 29. septembra 2005 porušil základné právo spoločnosti I., a. s., podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 6 Co 187/05-60 z 29. septembra 2005 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Bratislave je p o v i n n ý zaplatiť obchodnej spoločnosti I., a. s., trovy právneho zastúpenia v sume 6 310 Sk (slovom šesťtisícristodesať slovenských korún) na účet právneho zástupcu JUDr. P. J., B., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. I. ÚS 325/06-27 zo 17. októbra 2006 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť spoločnosti I., a. s., B. (ďalej len „sťažovateľka“), právne zastúpenej advokátom JUDr. P. J., B., ktorou namietala porušenie svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“) č. k. 6 Co 187/05-60 z 29. septembra 2005.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže tak sťažovateľka v podaní zo 4. decembra 2006, ako aj krajský súd vo vyjadrení zo 7. novembra 2006 vyslovili súhlas s tým, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd preto vo svojom rozhodovaní vychádzal z obsahu sťažnosti, z písomných vyjadrení a listinných dôkazov.

Sťažovateľka požaduje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu č. k. 6 Co 187/05-60 z 29. septembra 2005 s tým, aby bol zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie, a uložil krajskému súdu povinnosť zaplatiť sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie vo výške 2 000 000 Sk a nahradiť trovy jej právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby spolu s DPH, pretože právny zástupca sťažovateľky je platcom tejto dane, o čom predložil aj potvrdenie.

Z obsahu sťažnosti a pripojených príloh vyplynulo, že sťažovateľka sa na Okresnom súde Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) domáhala uloženia povinnosti V., a. s., B. (ďalej len „odporkyňa“), zaplatiť jej 8 690,50 Sk z titulu poplatku z omeškania vo výške 0,1 % denne za oneskorenú úhradu faktúr, ktorými boli odporkyni vyúčtované lieky a liečivé prípravky pre pacientov registrovaných v žalovanej zdravotnej poisťovni.

Okresný súd rozsudkom č. k. 12 C 71/04-30 z 22. februára 2005 zaviazal odporkyňu na zaplatenie sumy 869,05 Sk a vo zvyšku žalobný návrh zamietol a žiadnemu z účastníkov konania nepriznal náhradu trov konania. Z rozsudku vyplýva, že súd priznal sťažovateľke poplatok z omeškania vo výške 0,01 % denne z dlžnej sumy. V odôvodnení rozsudku okresný súd uviedol: „Podľa § 38 ods. 4 zákona číslo 273/1994 Z. z. v znení platnom do 31. 05. 2003, o zdravotnom poistení financovaní zdravotného poistenia, o zriadení všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortnej, odvetvovej, podnikovej a občianskej zdravotnej poisťovne, pri nedodržaní lehoty splatnosti môže uplatniť zdravotnícke zariadenie voči príslušnej zdravotnej poisťovni poplatok z omeškania vo výške 0,1 % z dlžnej sumy za každý kalendárny deň z omeškania odo dňa splatnosti účtovného dokladu. S účinnosťou od 01. 06. 2003 bolo toto ustanovenie zákonom číslo 138/2003 Z. z. zmenené tak, že sadzba poplatku z omeškania bola znížená na 0,01 % denne.“

Proti rozsudku okresného súdu sa sťažovateľka odvolala. O odvolaní rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 6 Co 187/05-60 z 29. septembra 2005 tak, že rozsudok okresného súdu v napadnutej časti potvrdil s odôvodnením, že: „Nie je správny názor navrhovateľky, že nález Ústavného súdu č. 396/2004 Z. z. sa týka iba novelizovaného ust. § 38 ods. 4 zák. č. 273/1994 Z. z. v znení zák. č. 138/2003 Z. z., takže od vyhlásenia tohto nálezu v Zbierke zákonov novela vykonaná zákonom č. 138/2003 Z. z. stratila účinnosť a platí pôvodné znenie ust. § 38 ods. 4 zák. 273/1994 Z. z., podľa ktorého poplatok z omeškania predstavuje 0,1 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania. Odvolací súd je toho názoru, že dňom 15. 7. 2004, kedy bol nález Ústavného súdu uverejnený v Zbierke zákonov, stratilo ust. § 38 ods. 4 zák. č. 273/1994 Z. z. v znení neskorších predpisov účinnosť a keďže Národná rada SR neuviedla toto ustanovenie zákona č. 273/1994 Z. z. do súladu s Ústavou SR, po šiestich mesiacoch od vyhlásenia tohto nálezu v Zbierke zákonov stratilo platnosť. Ust. § 38 ods. 4 zák. č. 273/1994 Z. z. v znení neskorších predpisov teda nebolo účinné v čase od 15. 7. 2004 do 15. 1. 2005 a od 16. 1. 2005 nie je platné.“

Podľa názoru sťažovateľky napadnutými postupmi a rozsudkami okresného súdu a krajského súdu boli porušené jej základné práva podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy. Svoje tvrdenie opiera o interpretáciu nálezu ústavného súdu zo 17. mája 2004

publikovaného v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka zákonov“) pod č. 396/2004 Z. z. a s ním súvisiacu nesprávnu aplikáciu § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Podpredseda krajského súdu vo svojom vyjadrení zo 7. novembra 2006 doručenom ústavnému súdu 16. novembra 2006 uviedol, že: „(...) Dovoľte mi, aby som Vám oznámil, že súdy, ako aj iné orgány štátnej správy, môžu postupovať pri plnení svojich úloh len v súlade s platným právnym poriadkom SR (čl. 2 ods. 2 Ústavy SR – Štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon). V oblasti výkonu súdnej moci sa uvedená zásada premietla do zákonného ustanovenia § 2 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V zmysle ustanovenia § 2 ods. 2 a 3 citovaného zákona je sudca pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy vykladá podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia, rozhoduje nestranne a spravodlivo, bez zbytočných prietahov a len na základe skutočností zistených v súlade so zákonom. Sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a pri rozhodovaní viazaný len Ústavou Slovenskej republiky, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a zákonom. Právny názor Ústavného súdu Slovenskej republiky obsiahnutý v jeho rozhodnutí vydanom v konaní podľa čl. 125 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky na základe návrhu súdu, je pre súd záväzný.

Hodnotenie rozhodovacej činnosti a procesného postupu zákonného sudcu spadá výlučne do kompetencie nadriadeného súdu, a to na základe riadne a včas podaného riadneho, príp. mimoriadneho opravného prostriedku.

Ústava Slovenskej republiky vo svojom článku 46 ods. 1 garantuje zásadu sudcovskej nezávislosti. Vzhľadom k tomu sa ako orgán riadenia a správy súdu nemôžem vyjadrovať alebo hodnotiť procesnoprávny postup sudcov v konkrétnych súdnych konaniach, usmerňovať, akým spôsobom majú v tom ktorom konaní postupovať, zaujímať svoj právny názor k veci alebo akýmkoľvek spôsobom ich ovplyvňovať či už ide o postup v konaní alebo spôsobom rozhodovania.“

Podpredseda krajského súdu pripojil k tomuto vyjadreniu aj vyjadrenie predsedníčky senátu JUDr. A. B. z 2. novembra 2006, v ktorom uviedla:

„(...) Rozsudkom Okresného súdu Bratislava V zo dňa 22. 2. 2005 č. k. 12 C 71/04-30 rozhodoval súd prvého stupňa v právnej veci navrhovateľky: I., a. s., B., zast. advokátom JUDr. P. J., B. proti odporkyni: V., B., o návrhu na zaplatenie 8.690,50 Sk ako poplatku z omeškania v zmysle zákonnej úpravy § 38 ods. 4 zák. č. 273/94 Z. z. v znení noviel.

Krajský súd v Bratislave rozhodoval ako odvolací súd v konaní sp. zn. 6 Co 187/05. Predmetom konania bol poplatok z omeškania za omeškania so zaplatením faktúry č. 3072003, ktorá bola splatná dňa 5. 9. 2003 a odporkyňa ju zaplatila dňa 15. 12. 2003 na poplatok z omeškania za túto dobu omeškania (5. 9. 2003 – 15. 12. 2003) je v zmysle uznesenia Ústavného súdu SR z 11. 1. 2006 sp. zn. III. ÚS 24/06-9 potrebné aplikovať ust. § 38 ods. 4 zákona o zdravotnom poistení v znení účinnom od 1. júna 2003 (novela zákona o zdravotnom poistení č. 138/03 Z. z.) do 15. júla 2004 (vyhlásenie nálezu Ústavného súdu č. 396/04 v Zbierke zákonov). Podľa ust. § 38 ods. 4 zák. č. 273/94 Z. z. v znení zák. č. 138/03 Z. z., t. j. v znení platnom od 1. júna 2003 do 15. júla 2004, bola sadzba poplatku z omeškania 0,01 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania. Táto sadzba poplatku z omeškania bola v predmetnej veci navrhovateľke – sťažovateľke priznaná rozsudkom Okresného súdu Bratislava V z 22. 2. 2005 č. k. 12 C 71/04-30 a odvolací súd tento rozsudok rozsudkom z 29. 9. 2005 č. k. 6 Co 187/05-60 potvrdil.

Z týchto dôvodov sa domnievam, že sťažnosť sťažovateľky nie je opodstatnená.“

K vyjadreniu podpredsedu krajského súdu sa právny zástupca sťažovateľky okrem oznámenia o súhlase s upustením od ústneho pojednávania o prijatí návrhu nevyjadril.

II.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 6 Co 187/05-60 z 29. septembra 2005 vyplýva, že ním bol potvrdený v napadnutej časti rozsudok okresného súdu z 22. februára 2005 č. k. 12 C 71/04-30.

Rozsudkom okresného súdu č. k. 12 C 71/04-30 z 22. februára 2005 bola žalovaná povinná zaplatiť sťažovateľke 869,05 Sk, vo zvyšku návrh zamietol a žiadnemu z účastníkov konania nepriznal náhradu trov konania. Okrem už citovaného právneho názoru krajský súd v napadnutom rozhodnutí uviedol, že:

„(...) Poplatok z omeškania vo výške 0,1 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania bol v zákone č. 273/1994 Z. z. upravený od 1. 1. 1997, kedy nadobudol účinnosť zák. č. 386/1996 Z. z. Poplatok z omeškania v tejto výške platil do 1. 6. 2003, kedy nadobudol účinnosť zák. č. 138/2003 Z. z. Podľa tohto zákona, ktorým bol novelizovaný zák. č. 273/1994 Z. z., poplatok z omeškania predstavoval 0,01 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania. Táto úprava poplatku z omeškania bola účinná do 15. 7. 2004, t. j. do vyhlásenia nálezu Ústavného súdu SR č. 396/2004 Z. z. v Zbierke zákonov, a dňom 16. 1. 2005 stratila platnosť. Keďže nálezy Ústavného súdu nepôsobia spätne, touto sankciou – poplatkom z omeškania môže byť postihnutá zdravotná poisťovňa iba za predpokladu, že sa dostala s plnením do omeškania v čase do 15. 7. 2004, resp. relevantnou je iba doba omeškania do tohto termínu. (...)“

Z nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 zo 17. mája 2004 vyplýva, že ústavný súd okrem iného vyslovil aj nesúlad ustanovenia § 38 ods. 3 a 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov s čl. 20 ods. 1 druhou vetou v spojení s čl. 13 ods. 3 a 4 ústavy. Nález bol uverejnený v Zbierke zákonov pod č. 396/2004 Z. z. 15. júla 2004.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. (...)

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (...).

Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom (...).

Podľa čl. 125 ods. 3 ústavy ak ústavný súd svojím rozhodnutím vysloví, že medzi právnymi predpismi uvedenými v odseku 1 je nesúlad, strácajú príslušné predpisy, ich časti, prípadne niektoré ich ustanovenia účinnosť. Orgány, ktoré tieto právne predpisy vydali, sú povinné do šiestich mesiacov od vyhlásenia rozhodnutia ústavného súdu uviesť ich do súladu s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami vyhlásenými spôsobom ustanoveným zákonom, a ak ide o predpisy uvedené v odseku 1 písm. b) a c), aj s inými zákonmi, a ak ide o predpisy uvedené v odseku 1 písm. d), aj s nariadeniami vlády a so všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. Ak tak neurobia, také predpisy, ich časti alebo ustanovenia strácajú platnosť po šiestich mesiacoch od vyhlásenia rozhodnutia.

Podľa čl. 125 ods. 6 ústavy rozhodnutie ústavného súdu vydané podľa odsekov 1, 2 a 5 sa vyhlasuje spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Právoplatné rozhodnutie ústavného súdu je všeobecne záväzné.

Podľa čl. 130 ods. 1 písm. d) ústavy ústavný súd začne konanie, ak podá návrh súd.

Podľa § 18 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde ústavný súd začne konanie ak návrh podá (...) súd, v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou (...).

Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak osoby uvedené v § 18 ods. 1 písm. a) až e) dospejú k názoru, že právny predpis nižšej právnej sily nie je v súlade s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, môžu podať ústavnému súdu návrh na začatie konania.

Podľa § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde nález, ktorým sa zistil nesúlad právnych predpisov s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, vyhlási sa spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Nález je všeobecne záväzný odo dňa jeho vyhlásenia v Zbierke zákonov.

Podľa § 41a ods. 1 zákona o ústavnom súde právny predpis, jeho časti alebo niektoré jeho ustanovenia strácajú účinnosť dňom vyhlásenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov.

Podľa § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde stratou účinnosti, prípadne platnosti právnych predpisov na základe nálezu ústavného súdu sa neobnovuje platnosť právnych predpisov nimi zrušených; ak však išlo len o ich zmenu alebo o doplnenie, platí skorší právny predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením.

Podľa § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde ak súd v trestnom konaní vydal na základe právneho predpisu, ktorý neskôr stratil účinnosť podľa čl. 125 ústavy, rozsudok, ktorý nadobudol právoplatnosť, ale nebol vykonaný, strata účinnosti takého právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia je dôvodom obnovy konania podľa ustanovení Trestného poriadku.

Podľa § 41b ods. 2 zákona o ústavnom súde ostatné právoplatné rozhodnutia vydané v občianskoprávnom alebo správnom konaní na základe právneho predpisu, ktorý celkom, sčasti alebo v niektorom ustanovení stratil účinnosť, zostávajú nedotknuté; povinnosti uložené takýmito rozhodnutiami nemožno nútene vymáhať.

Ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných

súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

Za výnimku z princípu, podľa ktorého výklad zákonov prislúcha predovšetkým všeobecným súdom, treba považovať viaceré ustanovenia zákona o ústavnom súde. V danom prípade ide o ustanovenia, z ktorých vyplývajú účinky nálezov ústavného súdu vydaných v konaní o súlade právnych predpisov.

Podľa právneho názoru sťažovateľky povinnosťou všeobecného súdu je aplikovať právny stav vzniknutý nálezom ústavného súdu o nesúlade právnych predpisov, a to nielen v procesnoprávnom zmysle, ale aj z hľadiska hmotnoprávneho. To znamená, že hmotnoprávne účinky nesúladného ustanovenia sa uverejnením nálezu ústavného súdu anulujú *ex tunc*. V týchto prípadoch sa teda vychádza z toho, že hmotnoprávne účinky nesúladného ustanovenia sú nálezom ústavného súdu anulované od začiatku.

Oproti tomu podľa právneho názoru krajského súdu treba hmotnoprávne účinky nálezu ústavného súdu o nesúlade právnych predpisov vykladať tak, že platia *ex nunc*, teda od momentu uverejnenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov. Preto nároky vzniknuté do momentu uverejnenia nálezu o nesúlade právnych predpisov sa riadia právnym stavom existujúcim dovtedy. Nový právny stav založený nálezom ústavného súdu sa vzťahuje iba na nároky vzniknuté od uverejnenia nálezu.

Z pohľadu ústavného súdu treba na úvod konštatovať, že v danej veci ide o kolíziu medzi princípom zachovávanía ústavnosti na jednej strane a princípom právnej istoty na strane druhej. Oba princípy sú súčasťou právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy. Princíp zachovávanía ústavnosti sa realizuje v tomto prípade rozhodovaním ústavného súdu v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy. Princíp právnej istoty sa prejavuje v dvoch smeroch. Jednak je založený na prezumpcii ústavnosti právnych predpisov (až do opačného rozhodnutia ústavného súdu) a jednak na právoplatných rozhodnutiach orgánov verejnej moci vychádzajúcich z prezumpcie ústavnosti. Podľa názoru ústavného súdu prednosť treba dať jednoznačne princípú ústavnosti, a to za súčasného spolupôsobenia určitých brzd daných princípom právnej istoty.

Ústava a zákon o ústavnom súde rozdeľujú problematiku hmotnoprávných účinkov nálezu ústavného súdu o súlade právnych predpisov na dve skupiny. Ide predovšetkým o prípady, ktoré boli do momentu uverejnenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov už právoplatne ukončené (judikované). Ďalej sú to prípady, ktoré vo chvíli uverejnenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov právoplatne ukončené ešte neboli.

1. Z ustanovenia § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde možno jednoznačne vyvodit', že v trestných veciach právoplatne skončených pred uverejnením nálezu o nesúlade právnych predpisov, po uverejnení nálezu môže odsúdený požiadať o obnovu konania, ak bol nesúladný právny predpis podkladom právoplatného odsudzujúceho rozsudku. Tým sa dosiahne, že jeho právoplatné odsúdenie za spáchanie trestného činu môže byť v rámci obnovy konania (ako následku nálezu o nesúlade) zrušené a môže dôjsť k priaznivejšiemu posúdeniu jeho konania, prípadne aj k jeho úplnému oslobodeniu spod obžaloby. Rovnakú možnosť však zákon nedáva poškodenému v trestnom konaní, napr. v situácii, keď došlo k právoplatnému oslobodeniu trestne stíhanej osoby v dôsledku aplikácie právneho predpisu, ktorý bol neskôr vyhlásený za nesúladný.

Možno konštatovať, že v trestnom konaní vo vzťahu voči právoplatne odsúdenej osobe hmotnoprávne následky nálezu o nesúlade uverejneného po právoplatnom odsúdení nastávajú jednoznačne ex tunc, nie teda iba od momentu uverejnenia nálezu. Vinu trestne stíhanej osoby možno po uverejnení nálezu znova posudzovať, a to už vo svetle nálezu o nesúlade.

Z ustanovenia § 41b ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že právoplatné rozhodnutia vydané v občianskoprávnom a správnom konaní pred uverejnením nálezu ústavného súdu o nesúlade právnych predpisov po uverejnení nálezu zostávajú síce nedotknuté, avšak povinnosti uložené takýmito rozhodnutiami nemožno nútene vymáhať. Uvedené ustanovenie však neposkytuje žiadnu ochranu tomu účastníkovi občianskoprávneho alebo správneho konania, ktorý bol v konaní neúspešný, teda uplatnený nárok mu vzhľadom na aplikáciu nesúladného právneho predpisu nebol priznaný, resp. nebol priznaný v celom rozsahu.

Aj tu možno konštatovať, že hmotnoprávne účinky nálezu o nesúlade pôsobia ex tunc. Aj keď nedochádza k obnove právoplatne skončeného konania, pokiaľ povinný subjekt do uverejnenia nálezu uloženú povinnosť nesplnil, stáva sa táto nevymáhateľnou proti vôli povinného subjektu.

2. Hoci ústava a zákon o ústavnom súde nemajú výslovné ustanovenia o hmotnoprávných účinkoch nálezu o nesúlade vydaného pred právoplatným skončením konania, treba dôjsť k jednoznačnému záveru, že v týchto veciach nastávajú hmotnoprávne účinky pre všetkých účastníkov konania ex tunc. Ak sa totiž tieto účinky prejavujú ex tunc vo veciach judikovaných právoplatne pred uverejnením nálezu, potom a fortiori musí to tak byť vo veciach neskončených právoplatne v momente uverejnenia nálezu o nesúlade. Opačný výklad je priamym popretím princípu zachovávanía ústavnosti a zároveň neprípustným absolutizovaním princípu právnej istoty.

Ústavný súd považuje za potrebné v tejto súvislosti pripomenúť, že podľa čl. 130 ods. 1 písm. d) ústavy a § 18 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde môže podať návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov aj všeobecný súd, a to v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou. Ak totiž všeobecný súd dospeje k záveru, že právny predpis, ktorý by mal v konkrétnej prerokúvanej veci aplikovať, nie je v súlade s právnym predpisom vyššej právnej sily, má možnosť vylúčiť aplikáciu tohto nesúladného právneho predpisu cestou ústavného súdu, ktorý môže nesúlad právneho predpisu vysloviť. Následkom nálezu ústavného súdu by malo byť, že všeobecný súd daný právny predpis nebude pri rozhodovaní veci aplikovať. Pri právnom názore, aký zastáva krajský súd, nemalo by oprávnenie všeobecného súdu podať návrh na vyslovenie nesúladu žiaden konkrétny praktický význam. Hoci by ústavný súd nesúlad predpisu vyslovil, nič by sa tým nezmenilo na hmotnoprávnom posúdení konkrétnej veci, lebo posudzované nároky vznikli ešte v čase, keď bol tento predpis platný a účinný a vzťahovala sa naň prezumpcia ústavnosti.

Možno urobiť záver, že interpretácia hmotnoprávných účinkov nálezu ústavného súdu o nesúlade právnych predpisov, ktorú zastáva krajský súd, je arbitrárna. Je totiž v zrejmom rozpore s ústavnou a zákonnou úpravou.

Takýto záver korešponduje aj so stanoviskom pléna ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 1/06 z 11. októbra 2006, ktorým ústavný súd prijal zjednocujúce stanovisko k odlišným právnym názorom senátov ústavného súdu vyslovených pri svojej rozhodovacej činnosti na aplikáciu nálezov ústavného súdu č. k. PL. ÚS 38/03-39 zo 17. mája 2004 v konaní pred všeobecným súdom, ktorého predmetom je určenie poplatku z omeškania.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti bolo potrebné vysloviť, že rozsudkom krajského súdu č. k. 6 Co 187/05-60 z 29. septembra 2005 bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku nálezov). Za daných okolností nebolo podľa názoru ústavného súdu potrebné vo výrokovej časti nálezov vysloviť aj porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, pretože majetková ujma jej vznikla len sprostredkovaně a bola spôsobená porušením jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy označeným rozsudkom krajského súdu, pričom vyslovenie porušenia tohto základného práva spolu s ďalšími časťami výroku tohto rozhodnutia ústavného súdu je spôsobilé dostatočne zabezpečiť ochranu všetkých ústavou garantovaných práv sťažovateľky vrátane odstránenia jej ujmy na majetku.

Keďže ústavný súd vyslovil porušenie označeného článku ústavy rozsudkom krajského súdu č. k. 6 Co 187/05-60 z 29. septembra 2005, podľa § 56 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde rozsudok zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezov).

Pretože ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, zaoberal sa aj žiadosťou sťažovateľky o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovateľka žiadala, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie vo výške 2 000 000 Sk. V nadväznosti na zrušenie rozsudku krajského súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie považoval ústavný súd poskytnutie ochrany porušenému základnému právu týmto spôsobom za dostatočné a sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie nepriznal.

Z dôvodu náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania za dva uplatnené a účelne vynaložené úkony právnej služby (príprava a prevzatie zastúpenia 25. októbra 2005 a podanie sťažnosti taktiež 25. októbra 2005). Za dva úkony vykonané v roku 2005 patrí odmena dvakrát po 2 501 Sk a režijný paušál dvakrát po 150 Sk (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov), preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľky predstavujú sumu 5 302 Sk, ku ktorej bolo treba pripočítať 19 % DPH, teda sumu 1 007,38 Sk, t. j. trovy právneho zastúpenia sťažovateľky predstavujú celkove zaokrúhlene sumu 6 310 Sk.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o sťažovateľkou uplatnenej náhrade trov konania rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. decembra 2006